

แผนการใช้ที่ดินตำบลห้วยเตย อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น

สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการฉบับที่ 27/2566
กันยายน 2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนายั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืน ให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5 และสถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับ ศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น

กันยายน 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-3
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 เขตการใช้ที่ดิน	6-2

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	8-1
คณะผู้จัดทำ	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดขอนแก่น (ปี พ.ศ. 2536-2565)	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น	2-5
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น ปี 2565	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น ปี 2565	2-9
2.5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น ปี 2565	2-12
3-1	สมบัติดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น	3-3
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2566-2570	7-7
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-14
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัด ขอนแก่น แผน 4 ปี (พ.ศ. 2566-2570)	7-18

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	แผนที่ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น	2-2
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดขอนแก่น	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น	2-8
2-4	สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น	2-10
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น	2-11
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น	3-4
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น	6-7
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น และอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio - Circular - Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลสวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

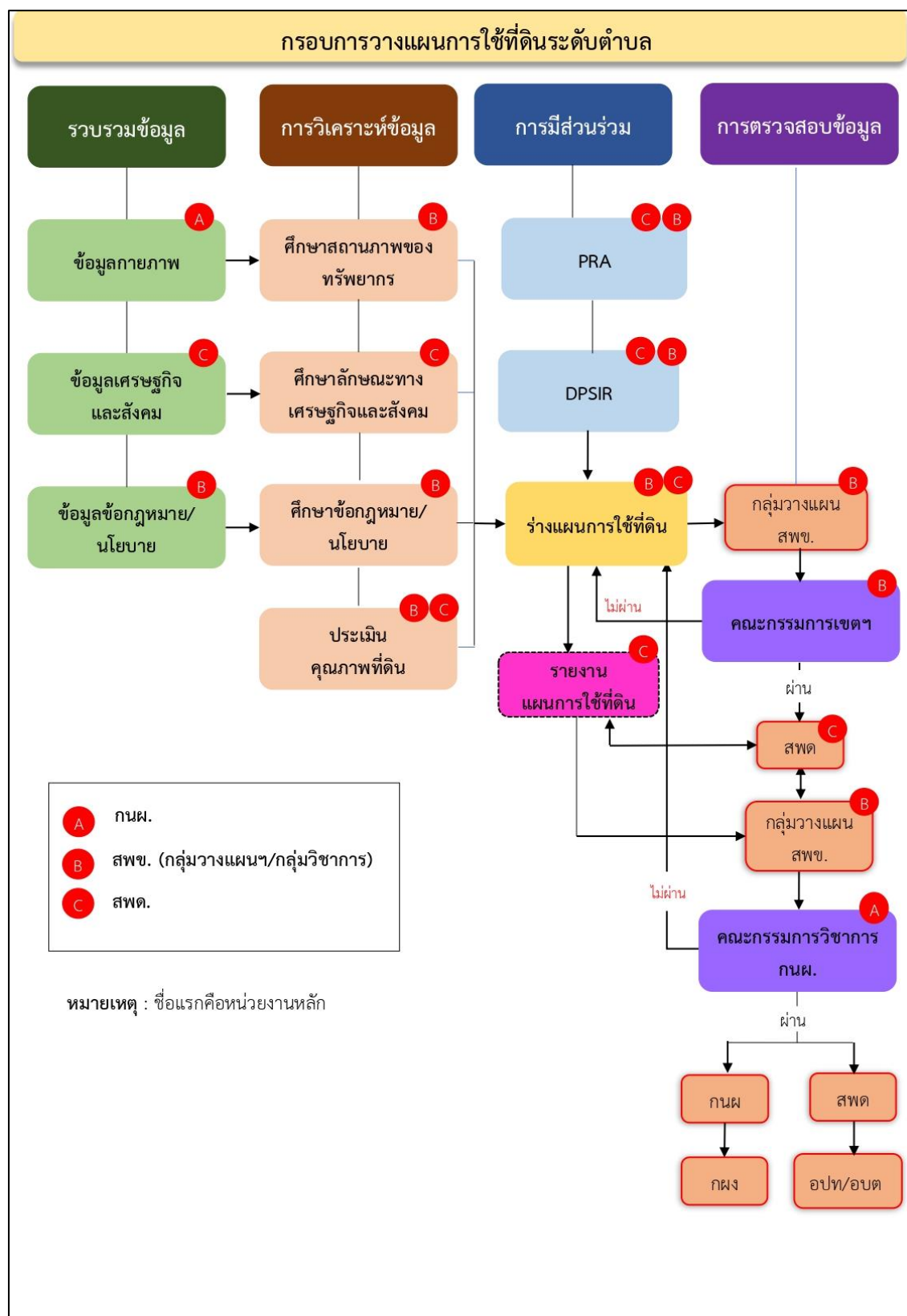
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

ห้วยเตยชุมชนน่าอยู่ ผลิตอาหารปลอดภัยจากสารพิษ รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ มุ่งสู่เศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน (องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย, 2565)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

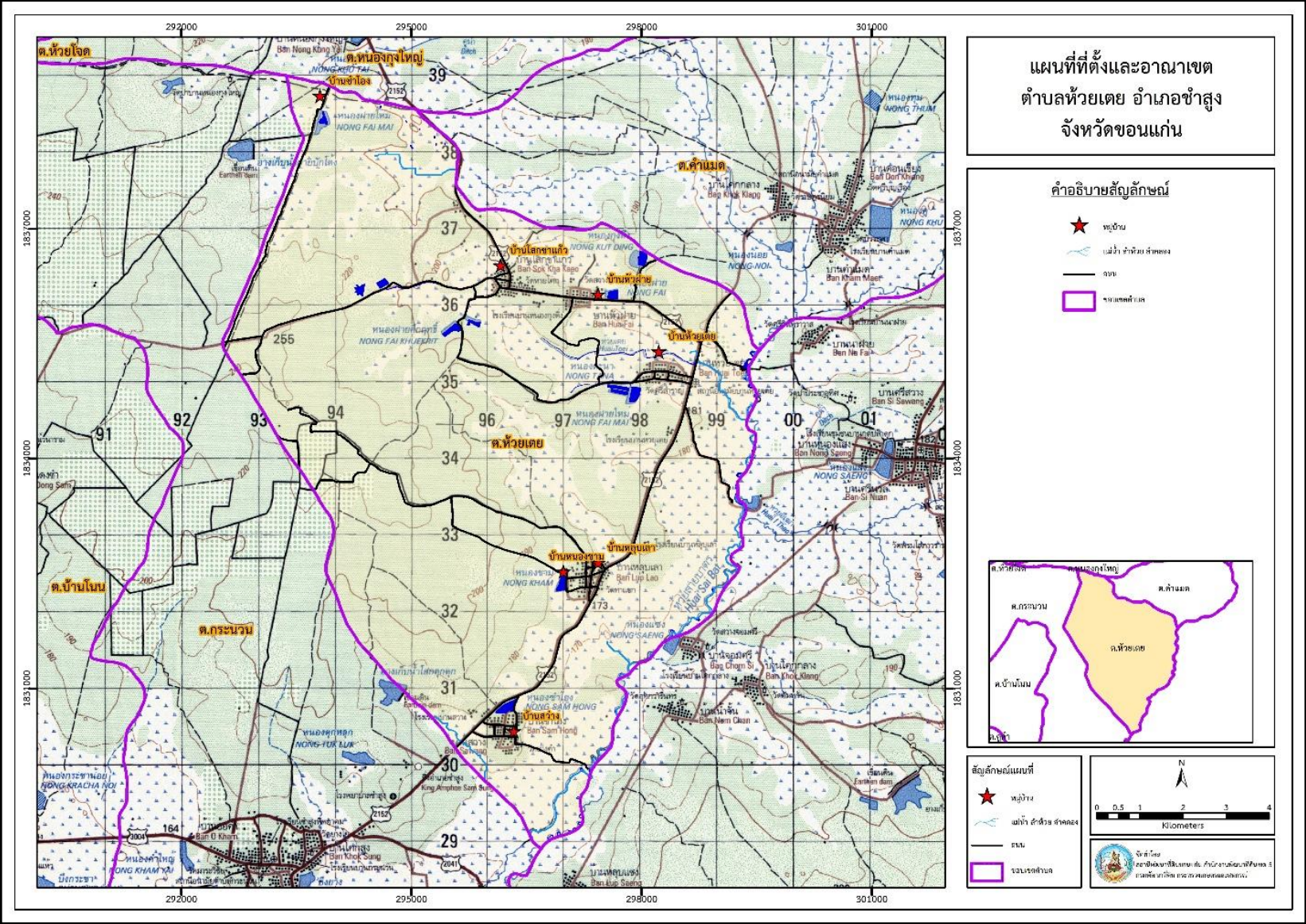

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลห้วยเตย อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอชำสูง มีพื้นที่ประมาณ 36 ตารางกิโลเมตร หรือ 22,500 ไร่ (องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย, 2565) โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลคำแมด อำเภอชำสูง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลกระนวน อำเภอชำสูง และตำบลหนองกุง อำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลชื่นชม และตำบลกุดปลาตุก อำเภอชื่นชม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลกระนวน อำเภอชำสูง

รูปที่ 2-1 แผนที่ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลห้วยเตย อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลห้วยเตย อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน (องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย, 2561) ดังนี้

- หมู่ที่ 1 บ้านห้วยเตย
- หมู่ที่ 2 บ้านห้วยฝาย
- หมู่ที่ 3 บ้านโสกขาแก้ว
- หมู่ที่ 4 บ้านสว่าง
- หมู่ที่ 5 บ้านหลุบเลา
- หมู่ที่ 6 บ้านชำโอง
- หมู่ที่ 7 บ้านหนองขาม

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำชี มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น ห้วยเตย ห้วยสายบาตร ห้วยอีเฒ่า

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลห้วยเตย อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.1 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.9 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.6 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,257.5 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 114 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุดในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 254.1 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 19 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดขอนแก่น ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

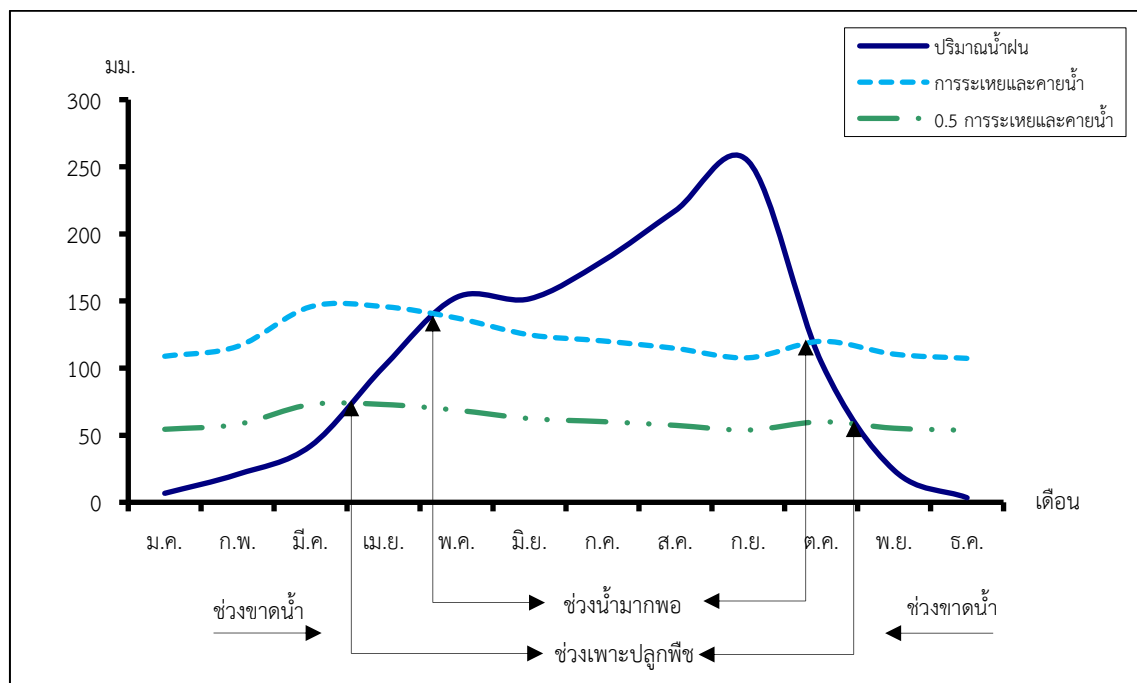
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดขอนแก่น¹ (ปี พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	18.0	30.8	23.8	64.0	6.7	1.7	108.8	6.6
ก.พ.	20.0	32.8	25.9	62.0	20.9	2.9	116.2	20.2
มี.ค.	23.0	35.1	28.5	62.0	42.0	5.0	145.7	39.2
เม.ย.	24.8	36.1	29.7	66.0	100.9	7.8	145.8	84.6
พ.ค.	25.0	34.8	29.1	74.0	152.7	14.9	137.3	115.4
มิ.ย.	25.1	34.1	28.9	76.0	151.6	14.5	124.8	114.8
ก.ค.	24.6	33.0	28.2	78.0	179.6	17.0	120.3	128.0
ส.ค.	24.4	32.5	27.7	81.0	217.3	18.6	114.7	141.7
ก.ย.	24.1	32.0	27.3	83.0	254.1	18.7	107.7	150.4
ต.ค.	23.0	31.8	26.8	77.0	104.5	9.2	120.0	87.0
พ.ย.	20.9	31.6	25.7	69.0	23.8	2.7	110.4	22.9
ธ.ค.	18.2	30.2	23.7	64.0	3.4	0.7	107.3	3.4
เฉลี่ย	22.6	32.9	27.1	71.3	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,257.5	113.7	1,459.0	914.2

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดขอนแก่น

2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลห้วยเตย อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2564) ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้ (ตารางที่ 2-2 และรูปที่ 2-3)

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,095 ไร่ หรือร้อยละ 4.32 ของพื้นที่ตำบล
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 21,877 ไร่ หรือร้อยละ 86.34 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 2.1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 7,107 ไร่ หรือร้อยละ 28.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว
 - 2.2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 12,282 ไร่ หรือร้อยละ 48.47 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไร่ร้าง ข้าวโพด อ้อย และมันสำปะหลัง
 - 2.3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 2,195 ไร่ หรือร้อยละ 8.66 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ยืนต้นผสม ปาล์มน้ำมัน ยูคาลิปตัส สัก และไม้ปลูกเพื่อการค้า
 - 2.4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 99 ไร่ หรือร้อยละ 0.39 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลผสม ทูเรียน มะพร้าว มะม่วง กล้าย และมะขาม
 - 2.5) พืชสวน มีเนื้อที่ 74 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม และพืชผัก
 - 2.6) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 107 ไร่ หรือร้อยละ 0.42 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่เลี้ยงสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า
 - 2.7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา
- 3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 626 ไร่ หรือร้อยละ 2.47 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ป่าผลัดใบ รอยสภาพพื้นที่ ป่าผลัดใบสมบูรณ์ ป่าปลูกสมบูรณ์
- 4) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 781 ไร่ หรือร้อยละ 03.09 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย พืชไร่ธรรมชาติ พืชไร่สลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ บ่อดิน พื้นที่ถม และที่ทิ้งขยะ
- 5) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 959 ไร่ หรือร้อยละ 3.78 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา และคลองชลประทาน

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,095	4.32
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	788	3.11
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	126	0.50
U405	ถนน	83	0.33
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	21	0.08
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	18	0.07
U603	สุสาน ป่าช้า	53	0.21
U605	สถานีบริการน้ำมัน	6	0.02

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

A	พื้นที่เกษตรกรรม	21,877	86.34
A101	นาข้าว	7,107	28.05
A101+A204	นาข้าว+มันสำปะหลัง	4	0.02
A200	ไร่ร้าง	11	0.04
A203	อ้อย	5,151	20.33
A204	มันสำปะหลัง	7,116	28.08
A204/A302	มันสำปะหลัง/ยางพารา	57	0.23
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	239	0.94
A301	ไม้ยืนต้นผสม	56	0.22
A302	ยางพารา	1,211	4.78
A303	ปาล์มน้ำมัน	21	0.08
A304	ยูคาลิปตัส	576	2.27
A305	สัก	25	0.10
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	10	0.04
A401	ไม้ผลผสม	46	0.18
A403	ทุเรียน	19	0.08
A405	มะพร้าว	15	0.06
A407	มะม่วง	11	0.04
A411	กล้วย	5	0.02
A412	มะขาม	3	0.01
A500	พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม	4	0.02
A502	พืชผัก	70	0.28
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	79	0.31
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	28	0.11
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	13	0.05
F	พื้นที่ป่าไม้	626	2.47
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	551	2.18
F501	ป่าปลูกสมบูรณ์	69	0.27
F601	วนเกษตรสมบูรณ์	6	0.02
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	781	3.09
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	23	0.09
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	717	2.83
M304	บ่อดิน	22	0.09
M405	พื้นที่ถม	7	0.03
M701	ที่ทิ้งขยะ	12	0.05

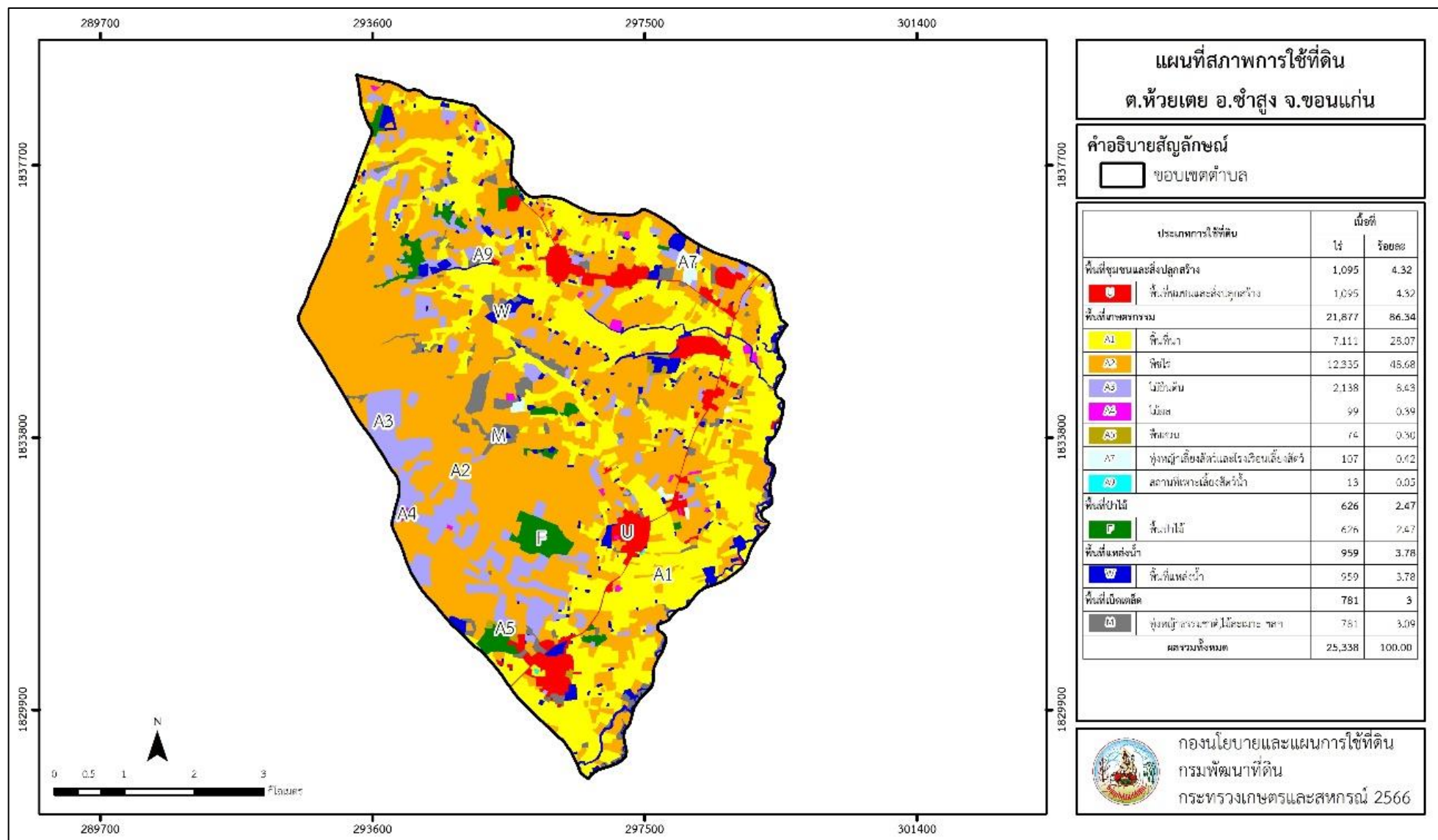

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอช้างสูง จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

W	พื้นที่แหล่งน้ำ	959	3.78
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	259	1.02
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	179	0.71
W201	อ่างเก็บน้ำ	25	0.10
W202	บ่อน้ำในไร่นา	485	1.91
W203	คลองชลประทาน	11	0.04
ผลรวมทั้งหมด		25,338	100.00

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566)

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลห้วยเตย มีประชากรรวม 4,344 คน แยกเป็นชาย 2,108 คน เป็นหญิง 2,236 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 107.15 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,376 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,217 ครัวเรือน หรือร้อยละ 88.44 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 159 ครัวเรือน หรือร้อยละ 11.56 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-2 ถึง 2-3

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลห้วยเตย อำเภอคำสูง จังหวัดขอนแก่น ปี 2565

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลห้วยเตย	1,376	2,108	2,236	4,344
หมู่ที่ 1 ห้วยเตย	268	410	475	885
หมู่ที่ 2 ห้วยฝาย	124	180	205	385
หมู่ที่ 3 โสกราแก้ว	283	441	476	917
หมู่ที่ 4 สว่าง	174	251	252	503
หมู่ที่ 5 หลุบเลา	193	284	286	570
หมู่ที่ 6 ชำโอง	186	295	306	601
หมู่ที่ 7 หนองขาม	148	247	236	483

ที่มา: กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือน ตำบลห้วยเตย อำเภอคำสูง จังหวัดขอนแก่น ปี 2565

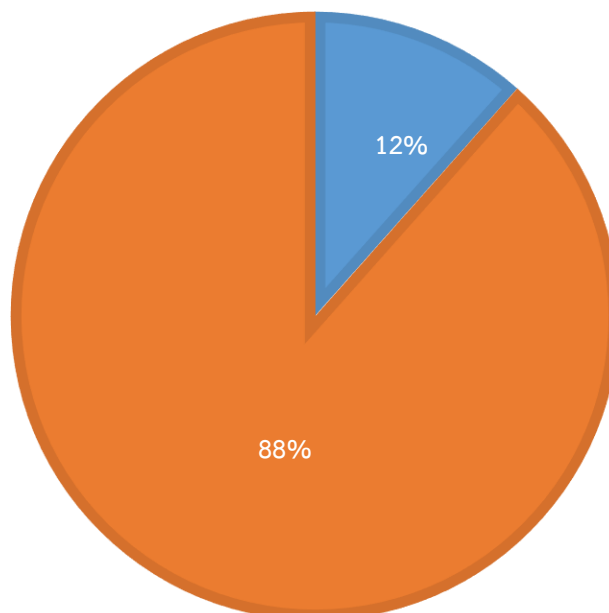
รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	1,376	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่เข้ามาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,217	88.44
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	159	11.56

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร

- ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และครัวเรือนที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนฯ ร้อยละ 11.56
- ครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 88.44

รูปที่ 2-4 สัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลห้วยเตย อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลห้วยเตย มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,376 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 18.41 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

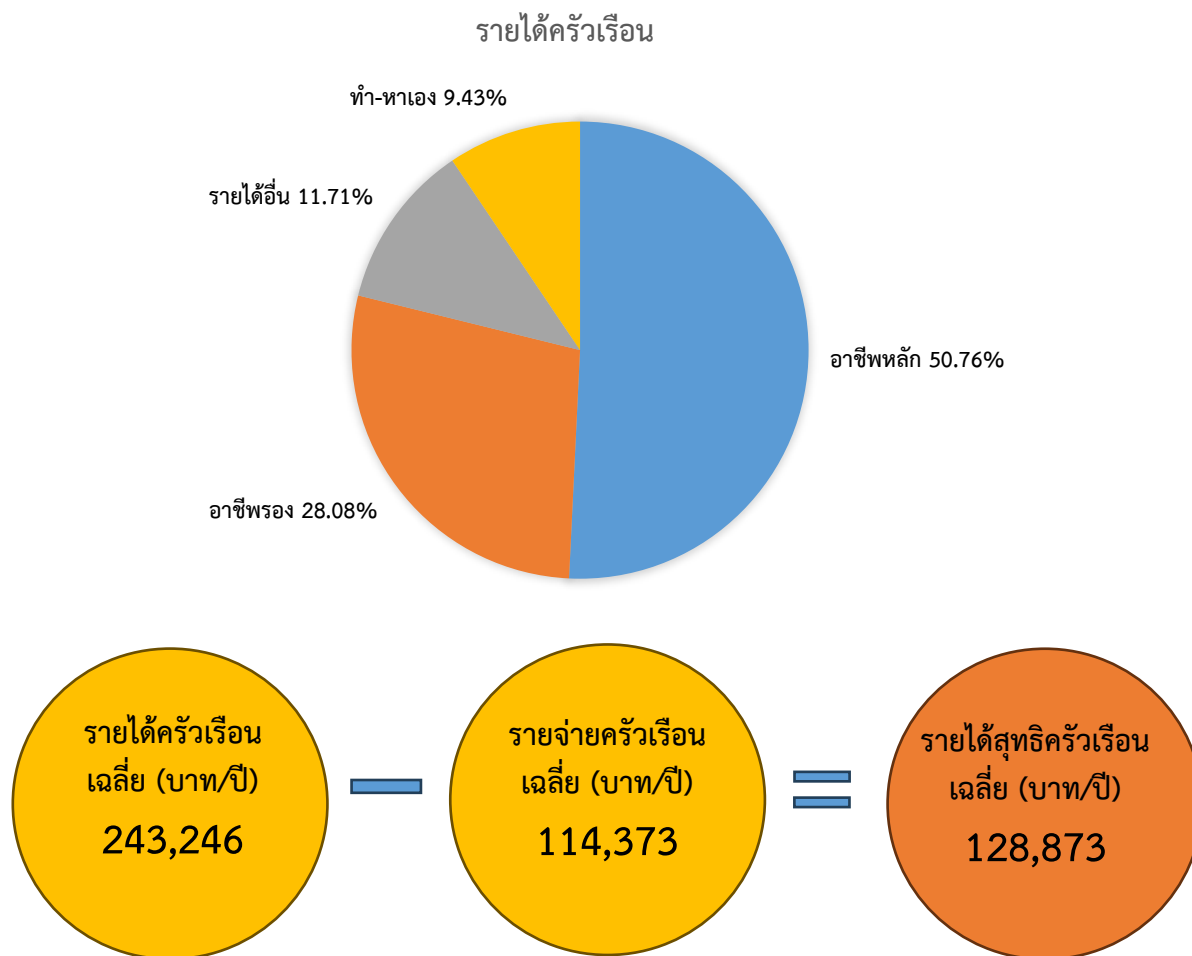
สภาพเศรษฐกิจ ของชุมชนในตำบลห้วยเตย ส่วนใหญ่ประชากรมีอาชีพด้านการเกษตรกรรม ได้แก่ ปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์

การประกอบอาชีพ ในตำบลห้วยเตย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งการทํานา ปลูกพืชไร่ นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย

- อาชีพทำเกษตรกรรม ตำบลห้วยเตย ครัวเรือนเกษตรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร 1,217 ครัวเรือน โดยเกษตรกรปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ มันสำปะหลัง และอ้อยโรงงาน นอกจากนี้เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์ สำหรับการเลี้ยงสัตว์พบว่าส่วนใหญ่เลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย ได้แก่ โค กระบือ สุกร และไก่

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูล ความจำเป็นพื้นฐานของกรมพัฒนาชุมชน ปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 243,246 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 70,704 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 114,373 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 33,245 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 128,873 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 37,459 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

รูปที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลห้วยเตย อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือน เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคล เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือน เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคล เฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลห้วยเตย	123,490	68,304	28,496	22,956	243,246	70,704	114,373	33,245
หมู่ที่ 1 ห้วยเตย	155,480	78,140	25,195	13,820	272,635	70,631	94,515	24,486
หมู่ที่ 2 ห้วยฝาย	164,235	65,167	24,088	19,471	272,961	77,858	127,155	36,269
หมู่ที่ 3 โสภชาแก้ว	132,796	63,973	21,499	27,292	245,559	73,265	94,012	28,050
หมู่ที่ 4 สว่าง	60,736	70,736	51,760	36,628	219,860	65,958	120,715	36,214
หมู่ที่ 5 หลุบเลา	83,314	50,139	22,653	25,368	181,474	72,188	139,971	55,679
หมู่ที่ 6 ข้าโอง	132,462	83,568	30,758	17,098	263,886	70,799	137,515	36,894
หมู่ที่ 7 หนองขาม	134,900	62,050	27,000	22,920	246,870	64,966	104,690	27,550

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลห้วยเตย อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ คือ เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 13,577 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- 1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4A เนื้อที่ 2,205 ไร่
- 2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4B เนื้อที่ 10,773 ไร่
- 3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5B เนื้อที่ 12,361 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลห้วยเตย มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565) 1,257.5 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลห้วยเตย มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ ห้วยเตย ห้วยสายบาตร และห้วยอีเฒ่า

3.2.3 จากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลห้วยเตย มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 7 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 7 หน่วยแผนที่ดิน ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 2 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Lah-sIA ชุดดินละหานทราย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,634 ไร่ หรือร้อยละ 22.23 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Ndg-sIA ชุดดินโนนแดง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 589 ไร่ หรือร้อยละ 2.32 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 5 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน Cpg-sIB ชุดดินชุมพวง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 7,727 ไร่ หรือร้อยละ 30.50 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Cpg-sIC ชุดดินชุมพวง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8,007 ไร่ หรือร้อยละ 31.60 ของเนื้อที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Ht-sIB ชุดดินห้วยแถลง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,968 ไร่ หรือร้อยละ 7.77 ของเนื้อที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Kng-sIB ชุดดินคง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 737 ไร่ หรือร้อยละ 2.91 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Ptc-hb,mw-sIB ดินปักธงชัยที่มีความอิมตัวเบสสูงและมีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 676 ไร่ หรือร้อยละ 2.67 ของเนื้อที่ตำบล

ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ รายละเอียดของสมบัติดินตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น

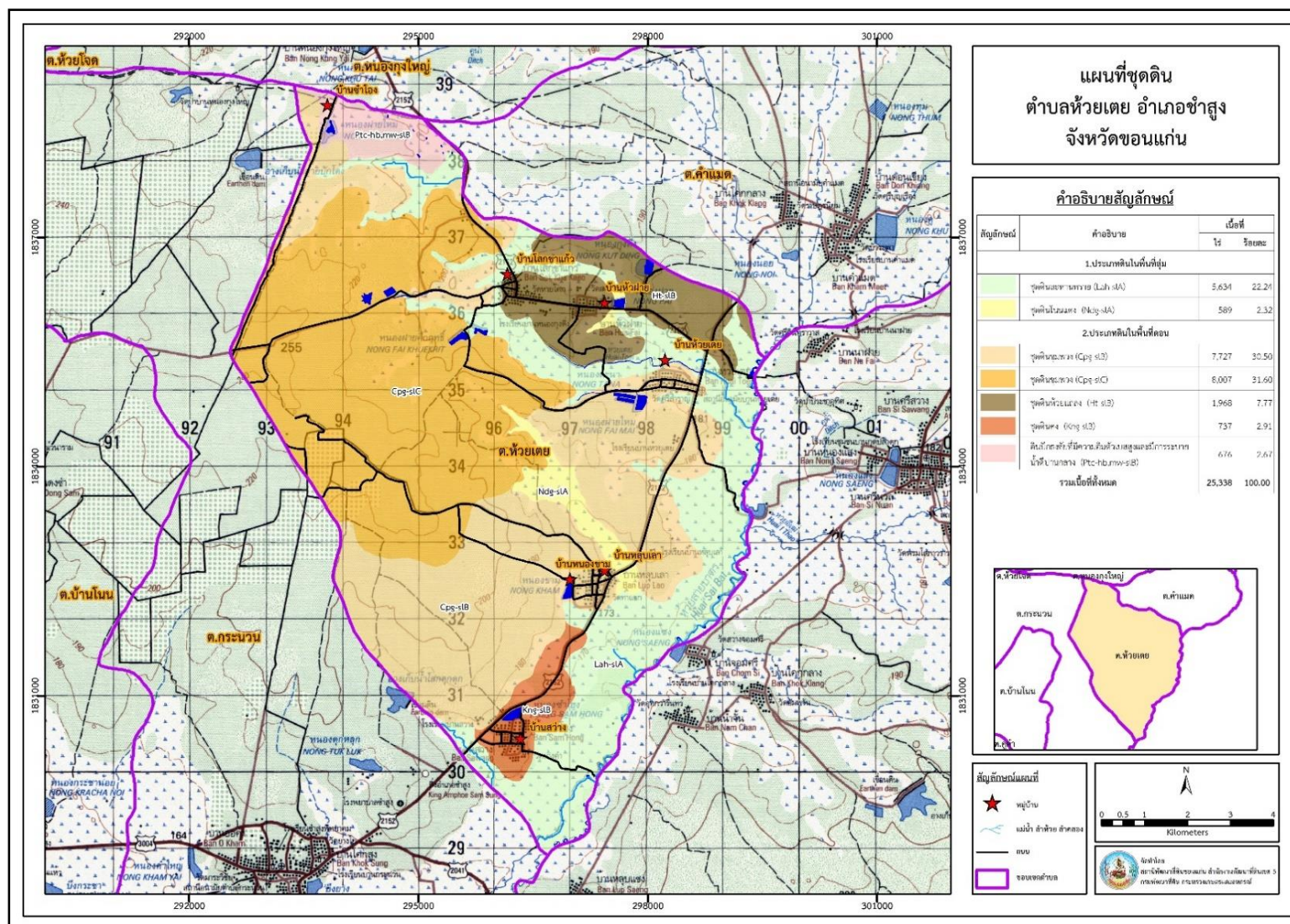
หน่วยแผนที่ดิน	ความ ลาดชัน (%)	ความ ลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความ อิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำ ไฟฟ้า (dS/m)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง		ไร่	ร้อยละ
Cpg-sLB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	7,727	30.50
Cpg-sLC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	8,007	31.60
Ht-sLB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	1,968	7.77
Kng-sLB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	737	2.91
Lah-sLA	0-2	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	5,634	22.23
Ndg-sLA	0-2	>150	ดีปานกลางถึง ค่อนข้างเลว	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-5.5	5.5-7.0	<2	589	2.32
Ptc-hb,mw-sLB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	35-75	5.0-6.5	5.5-6.5	<2	676	2.67
รวมทั้งหมด										25,338	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลห้วยเตย คือ

- 1) การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 2) ดินเสื่อมโทรม (ขาดความอุดมสมบูรณ์/การชะล้างพังทลายของดิน)
- 3) ต้นทุนการผลิตสูง

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลห้วยเตย มีความต้องการ 5 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ สามารถใช้น้ำได้ตลอดทั้งปี
- 3) สนับสนุนการปลูกพืชทางเลือก และการปรับปรุงบำรุงดิน
- 4) ราคาผลผลิตที่เป็นธรรมแก่เกษตรกร
- 5) น้ำบาดาล/ขุดลอกสระน้ำในไร่นาที่ตื้นเขิน

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) จากสภาพพื้นที่ของตำบลห้วยเตยนั้น มีลักษณะเป็นทั้งที่ลุ่มและที่ดอน ในพื้นที่ดอนอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของพื้นที่ มีลักษณะดินร่วนปนทราย การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงกรดปานกลาง ได้แก่ หมู่ที่ 2 บ้านหัวฝาย หมู่ที่ 3 บ้านโสกขาแก้ว และหมู่ที่ 6 บ้านชำโอง ซึ่งในบริเวณนี้ มีความลาดชันอยู่ระหว่าง 5-12 เปอร์เซ็นต์ การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นการปลูกพืชไร่ ได้แก่ มันสำปะหลังและอ้อย ซึ่งมีการเกษตรกรรมที่ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินและเกิดการสูญเสียดินในระดับรุนแรงถึง 3,659 ตันต่อปี จึงเกิดตะกอนสะสมในแหล่งน้ำเป็นจำนวนมาก ทำให้แหล่งน้ำตื้นเขินไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก ผลผลิตที่ได้ไม่คุ้มค่างกับต้นทุนที่เสียไป เกษตรกรจึงมีความต้องการขุดลอกคลอง และก่อสร้างบ่อดักตะกอนเพื่อลดตะกอนที่ไหลลงสู่แหล่งน้ำ และต้องการจัดการดินโดยการทำปุ๋ยใช้เอง เช่น ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต และในพื้นที่ลุ่มมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายการระบายน้ำดีปานกลางถึงค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดปานกลางซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของตำบลห้วยเตยติดกับห้วยสายบาตร ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านห้วยเตย หมู่ที่ 4 บ้านสว่าง หมู่ที่ 5 บ้านหลุบเหลา และหมู่ที่ 7 บ้านหนองขาม เกษตรกรในตำบลส่วนใหญ่ปลูกข้าว และอ้อยเป็นส่วนใหญ่ และด้วยสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันเกษตรกรไม่สามารถควบคุมราคาปัจจัยการผลิตได้ เนื่องจากขาดอำนาจการต่อรองราคาซื้อขายปัจจัยการผลิตที่จำเป็น เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น ซึ่งมีการได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 2 ประการ คือ

- 1.1) การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ
- 1.2) การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจทั้งภายในและต่างประเทศ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 4 ประการ คือ

- 2.1) การกระจายตัวของปริมาณน้ำฝนไม่สม่ำเสมอ และฝนทิ้งช่วงในบางปีเพาะปลูก
- 2.2) เกษตรกรมีความต้องการใช้ที่ดินอย่างคุ้มค่า โดยไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน

2.3) ความผันผวนของตลาดในด้านราคาผลผลิตและปัจจัยการผลิต

2.4) ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

3.1) เกิดภัยแล้งและน้ำท่วม

3.2) การชะล้างพังทลายของดิน

3.3) ดินทรายจัด

3.4) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์

3.5) โรคและแมลงศัตรูพืช

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ

4.1) ผลผลิตพืชต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง

4.2) รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ/หนี้สินเพิ่มขึ้น

4.3) พืชขาดน้ำในช่วงเพาะปลูกพืช

4.4) แหล่งน้ำตื้นเขิน

4.5) รายได้ภาคเกษตรไม่แน่นอน

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลุ่ม

5.1) การจัดรูปแปลงนา

5.2) ปลูกหญ้าแฝก รักษาความชื้นและดักตะกอน

5.3) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสดและส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก

5.4) สรรบน้ำในไร่นา/ส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน

5.5) ขุดลอกลำห้วย/คลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร

5.6) รวมกลุ่มในการซื้อปัจจัยการผลิต หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

พื้นที่ดอน

5.7) ปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

5.8) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด

5.9) บ่อน้ำไร่นา/บ่อดักตะกอน

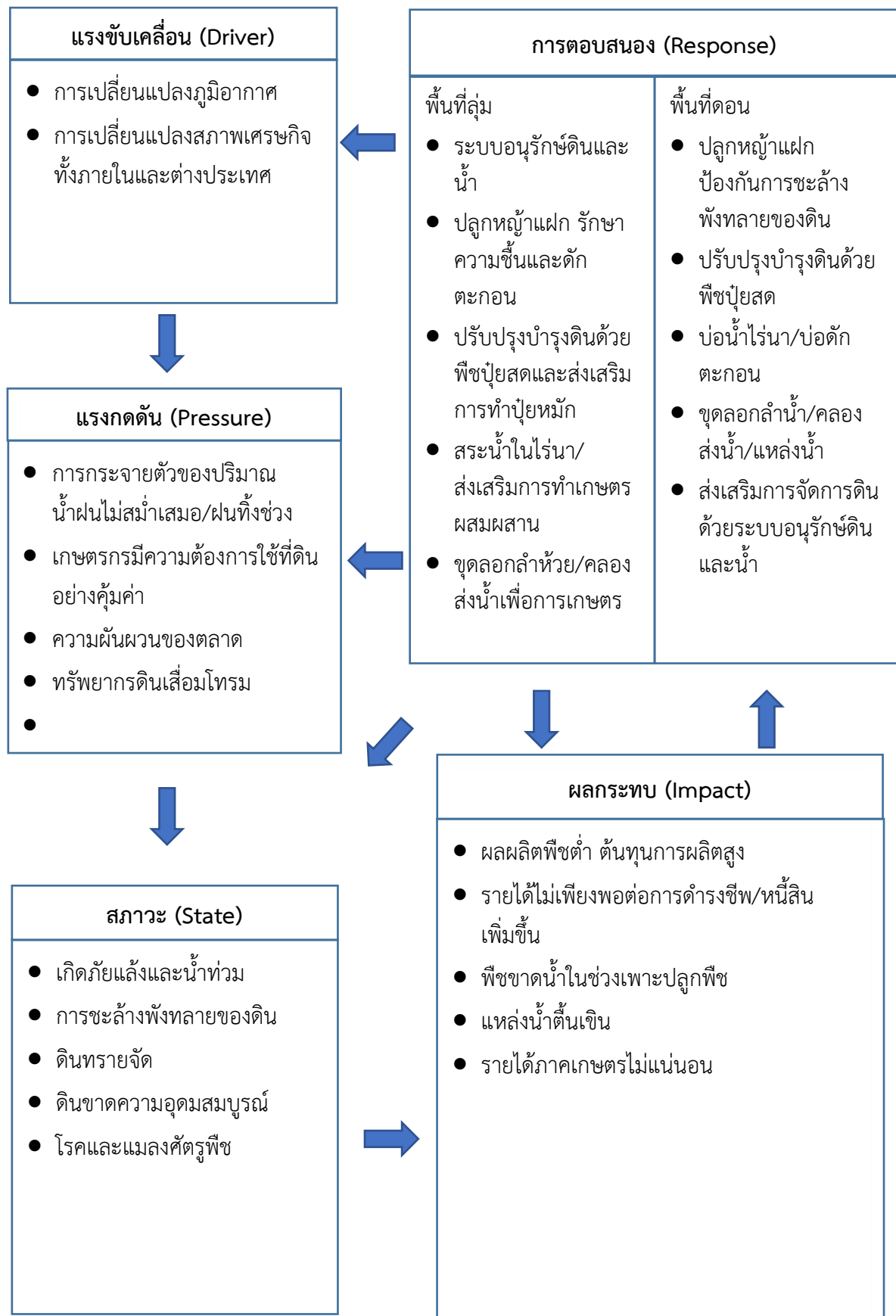
5.10) ขุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำ

อนาคต

(1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล / ท้องเที่ยวเชิงเกษตร

(2) ประกาศเขตพัฒนาที่ดินลุ่มน้ำห้วยสายบาตร

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลห้วยเตย อำเภอช้างสูง จังหวัดขอนแก่น

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

1) มันสำปะหลัง เกษตรกรส่วนใหญ่จะเลือกปลูกมันสำปะหลังช่วงต้นฤดูฝน และมีอายุการจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยว 10 – 12 เดือน

2) อ้อยโรงงาน เกษตรกรมีวิธีการปลูกขึ้นกับลักษณะพื้นที่

(1) อ้อยข้ามแล้งหรืออ้อยปลายฝน เหมาะสมปลูกในดินร่วนปนทรายโดยอาศัยความชื้นที่สะสมไว้จากฤดูฝน ปลูกช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน จะเลือกปลูกระหว่างอ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง

(2) อ้อยต้นฝน เหมาะสมปลูกในดินเหนียวหรือดินร่วนเหนียว โดยอาศัยความชื้นจากฝนช่วงแรกที่ดินตก ต้องเตรียมดินและซักร่องรอฝน ปลูกช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเดือนมิถุนายน

3) ข้าวนาปี-พืชผัก เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนพฤศจิกายน และจะปลูกพืชผักหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ได้แก่ ผักคะน้า ผักบุ้ง ผักกวางตุ้ง มะเขือ พริก กะเพรา โหระพา ข่า ตะไคร้ สารแหน่ ถั่วพู ผักชีฝรั่ง ฟักทอง และ แตงโม เป็นต้น เป็นต้น ระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนกรกฎาคม

4) ยางพารา เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ดอน และมีการกรีดยางเดือนละ 1-2 ครั้งแล้วแต่ความสมบูรณ์ของต้น และจะมีช่วงหยุดกรีดยาง หรือปิดหน้ายาง เนื่องจากอยู่ในช่วงยางพาราผลัดใบในระหว่างเดือน กุมภาพันธ์-พฤษภาคม หลังจากนั้นจึงจะเริ่มเปิดหน้ายางอีกครั้ง

เดือน ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	พื้นที่มีปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน (Erosion)											
1.มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง											
2.อ้อยโรงงาน	อ้อยโรงงาน											
3.ยางพารา	ยางพารา											
พื้นที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ (ดินทราย)												
1.ข้าวนาปี-ผัก	ผัก					ข้าวนาปี						
2.อ้อยโรงงาน	อ้อยโรงงาน											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ หรือการปลูกพืชต่าง ๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดินซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมรวมความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา ยูคาลิปตัส กล้วย
เลี้ยงสัตว์

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัด
ขอนแก่น ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	มันสำปะหลัง	อ้อย	ยางพารา	ยูคาลิปตัส	หญ้าเลี้ยงสัตว์
Cpg-slB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2n	S2ns
Cpg-slC	S3ewo	S2ens	S2ens	S2ns	S2n	S2ns
Ht-slB	S3o	S2n	S2ns	S2n	S2n	S2n
Kng-slB	S2ewos	S2os	S2os	S2os	S2o	S2s
Lah-slA	S2ons	N	S2ons	S3o	N	S2ons
Ndg-slA	S2os	N	S2os	S3o	N	S2os
Ptc-hb,mw-slB	S2ewons	S2on	S2ons	S2on	S2on	S2n

หมายเหตุ : * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน

w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร

r = สภาพการหยั่งลึกของราก

n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร

s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพ โดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลหมายถึงเกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลห้วยเตย อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 2,678 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 10.57 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 28 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 246 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.97 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 2,404 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.94 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุกแผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 5 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 19,481 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 76.88 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 13,692 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 54.04 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 74 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.29 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ ไม้ผลผสม มะม่วง กล้วย และมะพร้าว

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 1,671 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 6.60 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางพารา สัก ยูคาลิปตัส และ ไม้ยืนต้นผสม

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 9,350 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 36.90 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าว และอ้อย

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 72 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรม ที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้ อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญ เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 4,460 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 17.60 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ พุริณ มะพร้าวกล้วย และมะม่วง เป็นต้น

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 23 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส ปาล์มน้ำมัน สัก และยูคาลิปตัส

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 1,167 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 4.61 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง

(5) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2350) มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 13 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมง ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

4) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 107 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.42 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 79 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล โดยชนิดของหญ้าที่พบ ได้แก่ หญ้าเนเปีย และหญ้างินนิ

(2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 28 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบได้แก่ โค กระบือ

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,095 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.32 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 996 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.93 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 40 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.16 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 59 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.23 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 959 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.79 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 438 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.73 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 521 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.06 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 776 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.06 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 349 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.38 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่าง ๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอช้างสูง จังหวัดขอนแก่น

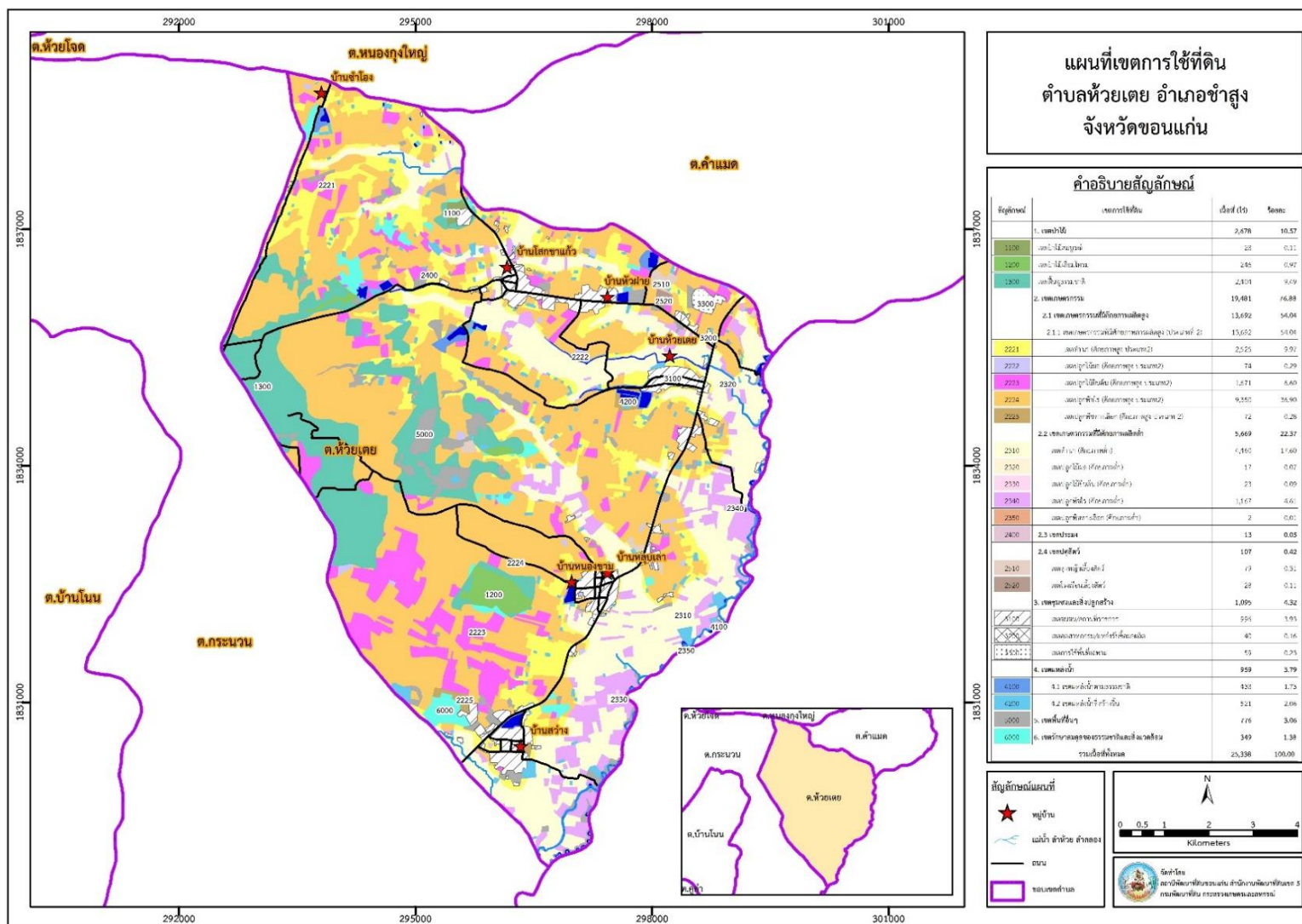
เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	2,678	10.57
1.1 เขตป่าไม้สมบูรณ์	28	0.11
1.2 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	246	0.97
1.3 เขตพื้นฟูธรรมชาติ	2,404	9.49
2. เขตเกษตรกรรม	19,481	76.88
2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพผลิตสูง	13,692	54.04
2.1.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	13,692	54.04
1) เขตทำนา	2,525	9.97
2) เขตปลูกไม้ผล	74	0.29
3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	1,671	6.60
4) เขตปลูกพืชไร่	9,350	36.90
5) เขตปลูกพืชทางเลือก	72	0.28
2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพผลิตต่ำ	5,669	22.37
2.2.1 เขตทำนา	4,460	17.60
2.2.2 เขตปลูกไม้ผล	17	0.07
2.2.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น	23	0.09
2.2.4 เขตปลูกพืชไร่	1,167	4.61
2.2.5 เขตปลูกพืชทางเลือก	2	0.01
2.3 เขตประมง	13	0.05
2.4 เขตปศุสัตว์	107	0.42
2.4.1 เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	79	0.31
2.4.2 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	28	0.11
3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,095	4.32
3.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	996	3.93
3.2 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	40	0.16
3.3 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	59	0.23

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอชำสูง จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
4. เขตแหล่งน้ำ	959	3.79
4.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	438	1.73
4.2 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	521	2.06
5. เขตพื้นที่อื่นๆ	776	3.06
6. เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	349	1.38
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	25,338	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลห้วยเตย อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น

บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลห้วยเตย อำเภอช้างสูง จังหวัดขอนแก่น แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2570

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลห้วยเตยไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) ดินเสื่อมโทรม/ขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินทราย มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ (ผลิตน้ำหมักชีวภาพ)
- (2) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (3) สนับสนุนการใช้ปุ๋ยพืชสดปรับปรุงบำรุงดิน
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) กิจกรรมโลกกลับต่อซังเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน
- (7) ส่งเสริมปูนเพื่อการเกษตร (โดโลไมท์)
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงดินพื้นที่ดินกรด
- (9) การส่งเสริมข้อมูลทางวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน (หมอดินอาสา)
- (10) ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยหมัก พด. และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง
- (11) ส่งเสริมโครงการเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)
- (12) โครงการหมู่บ้านปลอดขยะ (Zero waste)
- (13) บริการวิเคราะห์ดินเพื่อการจัดการธาตุอาหารพืช

2) การชะล้างพังทลายของดิน มีแผนงาน/โครงการฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ดังนี้

- (1) อนุรักษ์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) ผลิตกล้าหญ้าแฝกเพื่อส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก

3) พื้นที่ขาดแคลนน้ำ มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

(2) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-map

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา

(1) กิจกรรมบูรณาการโครงการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-map

- โครงการส่งเสริมการเลี้ยงปลาในนาข้าว (กรมประมง)
- โครงการส่งเสริมการเลี้ยงกบ (กรมประมง)
- โครงการส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้น (กรมส่งเสริม, กรมป่าไม้)
- โครงการส่งเสริมการปลูกไม้ผล และพืชหลังนา (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(2) โครงการปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่นาข้าวเพื่อลดต้นทุนการผลิต (กรมส่งเสริมการเกษตร, กรมวิชาการ)

(3) โครงการปลูกพืชหลังนา (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) โครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจบนคันนา (กรมส่งเสริมการเกษตร)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

(1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัด/สำนักงานสหกรณ์จังหวัด)

(2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) (กรมวิชาการเกษตร)

(3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)

(4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด)

7.3.2 พื้นที่แหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2566 ซึ่งมี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่ หมอдин และบ้านตัวแทนเกษตรกร เข้าร่วมการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) นั้น

พบว่า เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่มีปัญหาด้าน (1) การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรและบางส่วนเกิดการปนเปื้อนของตะกอนในฤดูน้ำหลาก (2) ดินเสื่อมโทรม เกิดการชะล้างพังทลายของดิน เกิดตะกอนในแหล่งน้ำธรรมชาติทำให้แหล่งน้ำตื้นเขินเก็บน้ำได้ในปริมาณน้อย และประสบปัญหา (3) ต้นทุนการผลิตสูงเนื่องจากปุ๋ยราคาแพงในช่วงปีที่ผ่านมา เกษตรกรจึงได้เสนอความต้องการให้ภาครัฐเร่งดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ การสนับสนุนปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง เพื่อทดแทนปุ๋ยเคมีและเพื่อเป็นการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์และลดต้นทุนในการผลิตภายในชุมชน เพื่อให้สอดคล้อง

กับวิสัยทัศน์ของตำบลห้วยเตย “ห้วยเตยชุมชนน่าอยู่ ผลิตอาหารปลอดภัยจากสารพิษ รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ มุ่งสู่เศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน”

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลห้วยเตยกรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้า นั้น นอกจากผลการทับถมของตะกอนดินในแหล่งนํ้าจนตื้นเขินดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้นํ้าเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่าตำบลห้วยเตย มีพื้นที่แหล่งนํ้าเพียง ร้อยละ 3.79 ของพื้นที่ทั้งหมดเท่านั้น จึงจำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและนํ้าเพื่อกักนํ้าในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหานํ้าให้แหล่งนํ้าต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการในพื้นที่

ในกรณีปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) การชะล้างพังทลายของดิน (2) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (3) ดินทราย โดยในพื้นที่ตำบลห้วยเตย ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มนํ้าชี มีแหล่งนํ้าที่สำคัญ เช่น ห้วยเตย ห้วยสายบาตร ห้วยอีเผ่า และจากการวิเคราะห์ความลาดชันของตำบลห้วยเตย ซึ่งมีเนื้อที่รวม 25,245 ไร่ นั้น พบว่า ระดับความลาดชันมากกว่า 12% มีจำนวนมากถึง 73 ไร่ หรือร้อยละ 0.29 ระดับความลาดชันระหว่าง 5-12% มีจำนวน 1,808 ไร่ หรือร้อยละ 7.16 ระดับความลาดชันระหว่าง 2-5% มีจำนวน 12,781 ไร่ หรือร้อยละ 50.63 มีที่ราบที่ระดับความลาดชัน 0-2% มีจำนวน 10,582 ไร่ ร้อยละ 41.92 นั้น จากการที่สภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ดอนส่วนใหญ่ ผลกระทบที่ตามมา คือ เกิดการสูญเสียดินที่มีความรุนแรง 3,659 ไร่ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ หมู่ 3 บ้านโสกเขาแก้ว และหมู่ 7 บ้านหนองขาม หน้ที่ดินที่ถูกชะล้างลงมาสู่เบื้องล่างจึงไปทับถมลํ้านํ้าตามธรรมชาติ เหมืองฝาย และอ่างเก็บนํ้าจนตื้นเขินไม่สามารถเก็บกักนํ้าไว้ใช้ได้ตามที่ควรจะเป็นการขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นทุกหมู่บ้านในตำบลห้วยเตย ทั้งนํ้าเพื่ออุปโภค-บริโภคและนํ้าเพื่อการเกษตร นอกจากนี้ในพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 12% ยังไม่มีระบบอนุรักษ์ดินและนํ้าในพื้นที่เพียงของตำบลเท่านั้น จึงเกิดปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ในส่วนของปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลานานทำให้ดินแน่นตัว นํ้าในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนาไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป ในกรณีของการขาดแคลนนํ้า นั้น นอกจากผลการทับถมของตะกอนดินในแหล่งนํ้าจนตื้นเขินดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้นํ้าเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องวางระบบอนุรักษ์ดินและนํ้าเพื่อกักนํ้าในดิน คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อจัดหานํ้าให้แหล่งนํ้าต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

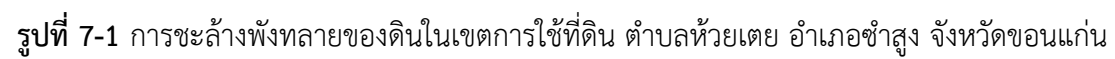
ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องขาดแคลนนํ้า สรุปได้ว่ามี 4 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งนํ้าในปัจจุบันซึ่งรวมถึงอ่างเก็บนํ้า ฝายกั้นนํ้า ลํ้านํ้า เป็นต้น (2) สร้างอ่าง ฝายเก็บนํ้าเพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม (3) ขุดเจาะบ่อบาดาล (4) ก่อสร้างคลองส่งนํ้าเพื่อการกระจายนํ้า

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 4 ประการนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า “ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งแล้วจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนนํ้าหรือนํ้าท่วมทั้งตำบลได้โดยสิ้นเชิง”

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนนํ้าจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กันทั้งปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ตอนบนจนมาถึงตอนกลางด้านตะวันตก กับปัญหาการขาดแคลนนํ้าในพื้นที่ตอนบน โดยจัดทำ

โครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” ทั้งพื้นที่ตำบลที่รวมข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน คือ **1. ส่วนของต้นน้ำ** อยู่บริเวณตอนบนและด้านทิศเหนือของตำบล อันเป็นพื้นที่ป่าไม้เศรษฐกิจ (E) สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชัน 5 - 12 เปอร์เซ็นต์ มีระดับความสูญเสียดินในระดับรุนแรง พื้นที่ต้นน้ำมีหมู่ที่ 3 และ หมู่ 7 ต้องมีการให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ การทำปอดักตะกอน และการเขตกรรมที่เหมาะสม เพื่อลดการชะล้างพังทลาย การสูญเสียดิน และชะลอการไหลของน้ำ **2. ส่วนของกลางน้ำ** อยู่บริเวณตอนกลางของตำบล สภาพพื้นที่ตอนถึงค่อนข้างราบ พื้นที่บางส่วนมีระดับความสูญเสียดินในระดับปานกลาง 8,685 ตัน/ไร่/ปี พื้นที่กลางน้ำมีหมู่ที่ 1, 2, 4, และ 5 การจัดการพื้นที่ควรก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ปรับปรุงแปลงนา วางผังน้ำทั้งระบบ และสนับสนุนการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต **3. ส่วนของปลายน้ำ** อยู่บริเวณตอนกลางของตำบลด้านตะวันออก สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ (ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และ 2-5 เปอร์เซ็นต์) มีส่วนน้อยที่มีความเสี่ยงในการสูญเสียดินจากการชะล้างพังทลายของดินและไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำ พื้นที่ปลายน้ำมีหมู่ที่ 1, 4 และ 6 การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำ คลองส่งน้ำ การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดินปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2570

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง		
1.1. เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท2) เนื้อที่ 2,525 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	253,000.00
	1.1 โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	2,000.00
	1.2 ผลิตและจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	119,000.00
	1.3 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด	12,000.00
	1.4 สนับสนุนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS	120,000.00
	2. การบริหารจัดการน้ำ	282,000.00
	2.1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	282,000.00
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	57,600.00
	3.1 โครงการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	57,600.00
1.2 ปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2) เนื้อที่ 74 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	162,000.00
	1.1 โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	2,000.00
	1.2 สนับสนุนปัจจัยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง	160,000.00
	2. การบริหารจัดการน้ำ	282,000.00
	2.1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	282,000.00
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	57,600.00

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2570 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	3.1 โครงการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	57,600.00
1.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2) เนื้อที่ 1,671 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	29,200.00
	1.1 โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	2,000.00
	1.2 สนับสนุนปัจจัยการผลิตปุ๋ยหมัก พด.1	27,200.00
1.4 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพสูง ประเภท2) เนื้อที่ 9,350 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	196,200.00
	1.1 โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	2,000.00
	1.2 ผลิตและจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	119,000.00
	1.3 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด	12,000.00
	1.4 สนับสนุนปัจจัยการผลิตปุ๋ยหมัก พด.1	27,200.00
	1.5 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	36,000.00
	2. การบริหารจัดการน้ำ	282,000.00
	2.1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	282,000.00
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	57,600.00
	3.1 โครงการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	57,600.00

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2570 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1.5 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพสูงประเภท2) เนื้อที่ 72 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	84,000.00
	1.1 โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	2,000.00
	1.2 สนับสนุนปัจจัยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง	64,000.00
	1.3 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	18,000.00
2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพผลิตต่ำ 2.1. เขตทำนา (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 4,460 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	595,200.00
	1.1 โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	5,000.00
	1.2 ผลิตและจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	357,000.00
	1.3 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด	36,000.00
	1.4 โครงการไถกลบตอซังเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน	27,200.00
	1.5 โครงการหมู่บ้านปลอดขยะ (Zero waste)	170,000.00
	2. การบริหารจัดการน้ำ	2,282,000.00
	2.1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	282,000.00
	2.2 โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมทางการเกษตรตาม Agri-map	2,000,000.00
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	566,400.00

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2570 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	3.1 โครงการผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก	480,000.00
	3.2 โครงการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	86,400.00
2.2 ปลูกไม้ผล (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 17 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	557,020.00
	1.1 โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	5,000.00
	1.2 โครงการจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	517,000.00
	1.3 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	34,000.00
	1.4 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด	1,020.00
	2. การบริหารจัดการน้ำ	282,000.00
	2.1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	282,000.00
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	86,400.00
	3.1 โครงการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	86,400.00
2.3 เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 23 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	80,820.00
	1.1 โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	5,000.00
	1.2 สนับสนุนปัจจัยการผลิตปุ๋ยหมัก พด.1	40,800.00
	1.3 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	34,000.00
	1.4 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด	1,020.00

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2570 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
2.4 เขตปลูกพืชไร่ (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 1,167 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	693,840.00
	1.1 โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	5,000.00
	1.2 สนับสนุนปัจจัยการผลิตปุ๋ยหมัก พด.1	40,800.00
	1.3 ผลิตและจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	476,000.00
	1.4 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด	48,000.00
	1.5 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	54,000.00
	1.6 การจัดหาปุ๋ยโนโลไมท์	68,000.00
	1.7 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด	2,040.00
	2. การบริหารจัดการน้ำ	282,000.00
	2.1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	282,000.00
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	566,400.00
	3.1 โครงการผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก	480,000.00
	3.2 โครงการส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝก	86,400.00
2.5 เขตปลูกพืชทางเลือก (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 2 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	223,000.00
	1.1 โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	5,000.00
	1.2 ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง	160,000.00

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2570 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
	1.3 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	18,000.00
	1.4 สนับสนุนเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS	40,000.00
3. เขตประมง เนื้อที่ 13 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	10,400.00
	1.1 สนับสนุนการผลิต พด.6 เพื่อบำบัดน้ำเสีย	10,400.00
4. เขตปศุสัตว์	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	136,000.00
4.1 เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 79 ไร่	1.1 โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	5,000.00
	1.2 ผลิตและจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	119,000.00
	1.3 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด	12,000.00
	2. การบริหารจัดการน้ำ	188,000.00
	2.1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	188,000.00
4.2 เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ เนื้อที่ 28 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	10,400.00
	1.1 สนับสนุนการผลิต พด.6 เพื่อบำบัดน้ำเสีย	10,400.00
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	3,031,080.00
	2. การบริหารจัดการน้ำ	3,880,000.00
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,392,000.00
	รวมแผนงาน/โครงการ	8,303,080.00

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น
1. เขตเกษตรกรรม เนื้อที่ 19,481 ไร่	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม พื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และเพิ่มศักยภาพการผลิต
1.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพผลิตสูง เนื้อที่ 13,692 ไร่	- โครงการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สนง.สหกรณ์จังหวัด) - โครงการเกษตรอินทรีย์ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด)
1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพผลิตต่ำ เนื้อที่ 5,669 ไร่	- โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตร (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด) - โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด) - โครงการการบริหารความหลากหลายชีวภาพ (ศูนย์วิจัยพืชไร่จังหวัด) - โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) - โครงการส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (สนง.เกษตรจังหวัดจังหวัด) - โครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) - โครงการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดิน (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) - โครงการส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ (สนง.การปฏิรูปที่ดินจังหวัด) - โครงการพัฒนาการผลิตพืชปลอดภัยโดยระบบโรงเรือน (อบต.ห้วยเตย) - โครงการผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ (อบต.ห้วยเตย) การปรับปรุงที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต - โครงการพัฒนาเครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) - โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น
	-โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (สนง.เกษตรจังหวัด) - โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือก (สนง.เกษตรจังหวัด) - โครงการส่งเสริมเกษตรผสมผสาน (สนง.เกษตรจังหวัด) - โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) - โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) - โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สนง.เกษตรจังหวัด) - โครงการศักยภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สนง.เกษตรจังหวัด) - โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สนง.เกษตรจังหวัด) - โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (สนง.เกษตรจังหวัด) - โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (สนง.เกษตรจังหวัด) - โครงการผลิตและสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืช (ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัด) - โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี (สนง.เกษตรจังหวัด) - โครงการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน (อบต.ห้วยเตย)
1.3 เขตประมง เนื้อที่ 13 ไร่	- โครงการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มการผลิตด้านการเกษตร (กรมประมง)
1.4 เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 107 ไร่	- โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร (กรมประมง) - โครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมฮาลาลด้านปศุสัตว์ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) - โครงการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบแปลงใหญ่ (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น
	- โครงการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนแรงงานเกษตร (สนง.ปศุสัตว์จังหวัด) - โครงการออกแบบการปรับเปลี่ยนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรตามนโยบาย (กรมชลประทาน) - โครงการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่รับน้ำ (กรมชลประทาน) - โครงการเลี้ยงปลาในสระน้ำขนาดเล็ก (อบต.ห้วยเตย) - โครงการฝายเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร (อบต.ห้วยเตย) - โครงการพัฒนาแหล่งน้ำปรับปรุงสระเก่า (อบต.ห้วยเตย)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 959 ไร่	- โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (กรมชลประทาน) - โครงการพัฒนาระบบชลประทานด้วยนวัตกรรม (กรมชลประทาน) - โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (กรมชลประทาน) - โครงการพัฒนาโครงการชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) - โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งและระบายน้ำ (กรมชลประทาน) - โครงการจัดรูปที่ดินและจัดระบบน้ำในพื้นที่ชลประทานเดิม (กรมชลประทาน) - โครงการขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะในชุมชน (อบต.ห้วยเตย) - โครงการขุดลอกสระน้ำในไร่นาสำหรับเกษตรกร (อบต.ห้วยเตย)

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลห้วยเตย อำเภอช้างสูง จังหวัดขอนแก่น แผน 4 ปี (พ.ศ. 2567-2570)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ (บาท)				รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570		2567	2568	2569	2570		
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน											3,031,080.00	
เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.1 โครงการส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	400	10,000.00	10,000.00	10,000.00	10,000.00	40,000.00	พต.
เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่	1.2 ผลิตและจัดหามาเล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	10	10	10	10	40	297,500.00	297,500.00	297,500.00	297,500.00	1,190,000.00	พต.
เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่	1.3 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด	ไร่	2,000	2,000	2,000	2,000	8000	30,000.00	30,000.00	30,000.00	30,000.00	120,000.00	พต.
เขตทำนา	1.4 โครงการโกลบตอซังเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและแร่ธาตุในดิน	ไร่	20	20	20	20	80	6,800.00	6,800.00	6,800.00	6,800.00	27,200.00	พต.
เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.5 จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	4	235,000.00	94,000.00	94,000.00	94,000.00	517,000.00	พต.
เขตปลูกไม้ยืนต้น/ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	1.6 สนับสนุนปัจจัยการผลิตปุ๋ยหมัก พต.1	ตัน	10	10	10	10	40	34,000.00	34,000.00	34,000.00	34,000.00	136,000.00	พต.
เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.7 สนับสนุนปัจจัยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง	ตัน	12	12	12	12	48	96,000.00	96,000.00	96,000.00	96,000.00	384,000.00	พต.
เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.8 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	7	7	7	7	28	31,500.00	31,500.00	31,500.00	31,500.00	126,000.00	พต.
เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.9 โครงการหมู่บ้านปลอดขยะ (Zero waste)	กลุ่ม	1	-	-	-	1	80,000.00	30,000.00	30,000.00	30,000.00	170,000.00	พต.
เขตทำนา/เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.10 สนับสนุนเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS	กลุ่ม	1	1	1	1	4	40,000.00	40,000.00	40,000.00	40,000.00	160,000.00	พต.
เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.11 การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	20	20	20	20	80	34,000.00	34,000.00	34,000.00	34,000.00	136,000.00	พต.
เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชทางเลือก	1.12 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด	ไร่	40	40	40	40	160	1,020.00	1,020.00	1,020.00	1,020.00	4,080.00	พต.
เขตประมง/เขตปศุสัตว์	1.13 ผลิตสารเร่ง พต.6	ลิตร	400	400	400	400	1600	5,200.00	5,200.00	5,200.00	5,200.00	20,800.00	พต.

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลห้วยเตย อำเภอช้างสูง จังหวัดขอนแก่น แผน 4 ปี (พ.ศ. 2567-2570) (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย				รวม	งบประมาณ (บาท)				รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570		2567	2568	2569	2570		
	2. การบริหารจัดการน้ำ											3,880,000.00	
เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชทางเลือก	2.1 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	20	20	20	20	80	470,000.00	470,000.00	470,000.00	470,000.00	1,880,000.00	พต.
เขตทำนา/เขตปลูกพืชทางเลือก	2.2 โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมทางการเกษตรตาม Agri-map	ไร่	200	200	200	200	800	500,000.00	500,000.00	500,000.00	500,000.00	2,000,000.00	พต.
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน											1,392,000.00	
เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชทางเลือก	3.1 โครงการผลิตหญ้าแฝกเพื่อปลูก	กล้า	200,000	200,000	200,000	200,000	800,000	240,000.00	240,000.00	240,000.00	240,000.00	960,000.00	พต.
เขตทำนา/เขตปลูกพืชไร่/เขตปลูกไม้ผล/เขตปลูกไม้ยืนต้น/เขตปลูกพืชทางเลือก	3.2 โครงการผลิตหญ้าแฝกเพื่อส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่	กล้า	150,000	150,000	150,000	150,000	600,000	108,000.00	108,000.00	108,000.00	108,000.00	432,000.00	พต.
รวมเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ												8,303,080.00	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง 2556. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- _____. 2566. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ.2565)** แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop.1> พฤษภาคม 2566.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565**. แหล่งที่มา : <https://ebmn.cdd.go.th/>, 1 มิถุนายน 2566.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565**. แหล่งที่มา : <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566)**. แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 15 พฤษภาคม 2566
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. **สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2536-2565 (ไฟล์ข้อมูล)**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิภ. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย. 2565. **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570)**. อำเภอข้าสูง จังหวัดขอนแก่น.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายบุญช่วย ช่วยระดม

นางปราณี สีหพันธ์

นายชุมพร ศาสตราวาทะ

นางพรพนา โพธินาม

ดร.อรรณพ พุทธิโส

ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5

ผู้เชี่ยวชาญด้านวางระบบการพัฒนาที่ดิน สพข.5

ผู้อำนวยการกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สพข.5

ผู้อำนวยการกลุ่มวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ดิน

นักสำรวจดินชำนาญการพิเศษ

ผู้เรียบเรียงและจัดทำ

นางสุกัญญา ทวีกิจ

นางสาวศศิธร วิสัย

นายศุภโชค สวมชัยภูมิ

นางสาวศรัญญา สีหะรักษ์

ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น

นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

เจ้าพนักงานพิมพ์ดีด ส.4

นักวิชาการเกษตร

สถานีพัฒนาที่ดินขอนแก่น
 สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 5
 กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์